

προχτές. Ήταν ο άντρας σου, ο παλιός μου φίλος· όσο είταν περίμενα να φύγει για να σου μιλήσω κι' άμα έφυγε δεν είχα τη δύναμη να σου πω τίποτα κι' ούτε συ είχες τό θάρρος ν' άγγιζεις τ'α παρασμένα. Μείναμε βουβόι, σαν κάτι να τρικύμιζε μέσα μας, μα πού τό κρατούσαμε σφιχτά κλεισμένο. Κ' έπειτα μιλήσαμε γι' αδιάφορα πράματα ως πού δέ βαστούσα πιά και σ' έχαιρέτησα κ' έφυγα, αλλά περισσότερο λυπημένος παρά αν δέ σ' έβλεπα· βουρκαωμένη ή καρδιά δέ μ' άφηνε, ήθελε ν' αφήσει τ'α δάκρυά της να κυλήσουν γλυκά γλυκά στις όνειρεμένες θύμησές μας. Μ' άποφάσισα να φύγω και φέβγω άβριο, φέβγω, Έλλη, ώιμέ και για πάντα. Ή πατρίδα είναι πολύ πικρότερη άπ' τήν ξενητείά. Φέβγω για πάντα· και θέλησα να μ'ήν έρθω πάλι να σε ταραζω κι' όμως δεν τό κατώρθωσα. Ήρθα και πιστένω να με συχωρέσεις, για τηλεφταία φερά, για ό,τι σου είπα και για ό,τι θά σου είπω. Ήρθα και σου θύμισα όλ' άφτά και σ' έκαμα να λυπηθείς, κι' όμως τό μεγαλύτερο δέ σου είπα. Έλλη, φέβγω· μιξ στερνή χάρη κάμε σ' ένα δυστυχισμένο όνειροκόπο, σ' ένα παρωδίτη τ'ς έρτυχίας. Δεν τολμώ, κι' όμως θά σ' τό πω.

Κ' έσταμάτησε λίγο, σίμωσε πιότερο στην Έλλη κ' έπιασε σιγά τό χέρι της, τό σφιξε χωρίς να τού φέρι εκείνη αντίσταση, τό βαλε στην καρδιά κ' έπειτα τό γλυκοφίλησε κ' έτσι κρατώντας το ζακολούθησε·

— Έλλη, ό πόσο γλυκά μου φαίνονται τ'α χρόνια εκείνα. Κάτω άπ' τήν παλιά πορτοκαλιά, θάθελα ακόμα μιξ φερά να πέρναγα μαζί σου κ' έπειτα ήσυχος θά φύγω στην ξενητείά. Για στερνή χάρη, Έλλη, θ' αλλάζουμε λίγ' άπ' τ'α παλιά μας λόγια κ' ίσως θά τ'α στεφανώσει σαν θύμηση κανένα λησμονημένο φιλί. Έλλη, π'άμε; Δεν πιστένω να φανείς τόσο σκληρή· να μ'ή θέλεις· άφτό και μόνο σου ζητώ· μόνο και για τηλεφταία χάρη κ' έπειτα τό μάθρο μνημα τού χωρισμού θά σβύσει για πάντα τ'α παρασμένα. Έλλη, π'άμε.

Σηκώθηκε κρατώντας τό χέρι της· άσυνείδητα σηκώθηκε κ' εκείνη, τόν κοίταζε με μιξ ματιά πού πραγματικά λές πώς έρχονταν από σβυσμένους καιρούς και τούπε·

— Π'άμε, ναί.

Κατέβηκαν κ' έβρέθησαν στον κήπο· έπροχώρησαν στην όνειρεμένη γωνιά του πού διατηρούσαν ακόμα τό σύκιο φύλλωμα τών πορτοκαλιών, σ' ένα

θρανί, στην ίδια θέση πού ήταν τό παλιό, καθίσανε και τ'α κεφάλια τους άγγιζαν άπάνου στα χαμηλά κλώνια τ'ς πορτοκαλιές. Ήταν και τώρ' άνθισμένα κ' έχυναν γύρω τή μεθυστική έβωδιά τους.

Ο Λέαντρος σήκωσε τ'α χέρια του, έκοψε άνθια σωρό κ' έστόλισε τ'α μαλλιά τ'ς Έλλης. Είναι ή σειρά μου τώρα, είπε. Θυμάσαι, τ'α πρώτα μου τ'α δωκες έσύ γι' άρρεβώνα, τώρα ύστερα π'ό τόσα χρόνια σ' τ'α γυρίζω εγώ, κι' άντίς να σου ζητήσω τ'α στεφάνια πουλέγες, σου λύνω τούς όρκους σου. Έλλη, ή αγάπη μας ήταν ένα όνειρο· σε λίγη ώρα ξυπνάμε και θά σβύσει για πάντα.

Κ' έπέρασε τό χέρι στην μέση της, γλυκά γλυκά τήν άγκάλιασε κ' έφερε τ'α χείλη του στα δικά της. Στ'α πρώτα φιλιά τ'α δάκρυά τους κύλησαν κι' άνάμεισ' άπό τ'α λόγια πού τούς έφερναν πλημμυρισμένα στ' άχείλια τους τωρινοί καημοί και παρασμένα όνειρα, διακραίνονταν τό μνημα π' έχοιγαν κ' έθαφταν τήν αγάπη τους.

Έμειναν ώρες στον τόπο εκείνο ζαναλέγοντας τ'ς παλιές θύμησές τους, όσο πού γύρω σκοτεινιάσε. Μέσ' τό φύλλωμα τ'α σπουργίτια τρέχανε άκούοντας τ'α φιλήματα και λοιγάζοντας πώς ήταν κελάδημα τών αδερφιών τους κι' άμα έφταναν μπρός τους έφεβγαν τρομαγμένα στην άπατη τους· κι' όμως γιατί να φοβούνται; Ήταν κ' εκείνα έρημα πουλάκια, πού μάλιστα δεν τραγουδούσαν παρά έκλαιγαν τήν αγάπη τους.

— Έλλη, νυχτώνει, θά φύγω, είπε τέλος ο Λέαντρος. Σ' έφχαριστώ παρα πολύ, άπειρα, είμ' έρτυχισμένος πού σ' είδα, μα σκοτεινιάσε κ' ενέκρωσε περισσότερο τώρα μέσα ή καρδιά μου· ναί, δέ θά σε δω πιά.

— Έχε γεια για πάντα, έχε γεια...

Κ' ένώθησαν σ' ένα σφιχτό σφιχτό άγκάλιασμα κι' έλλαξαν χίλια τ'α φιλιά τους κ' εκείνος έφυγε με τό θάνατο στην καρδιά. Τόν άκολούθησ' εκείνη με τ'α μάτια. Πέρα εκείνος γύρισε, έλλαξαν ένα άέρινο φίλημα κ' έπειτα χάθηκε στο σκοτάδι π' άρχισε να χύνει τό πυκνό τό σούρουπο π' άκολουθεί στο μούχρωμα.

Όταν ή Έλλη δεν έβλεπε, δεν άκουε πιά τίποτα, κόλλησε τ'α δάχτυλα στα χείλη της κ' έστειλε πρ'ός τή μακρινή διεύθυνση ένα σφιχτό φιλί. Τ'α μάτια της γιόμισαν και πάλι δάκρυα, έτρεξε στο σπ'ητι της, άνέβηκε στην κάμαρά της και προτού να πέσει άναίσθητη από τή λύπη σ' έναν καναπέ,

πρόβαλε στο παράθυρο σ'α νυχτερινό φάντασμα κι' άπλώνοντας, άφού τ'α σφιξε στα στήθια της, άνοιχτά τ'α χέρια, σαν να ζέγυνε στον άέρα τήν καρδιά της, φώναζε για στερνή φερά άπόδαθα·

— Έχε γεια για πάντα.

Κέρκυρα

ΝΑΞΙΠΠΟΣ

Ο ΠΕΡΟΥΛΗΣ

Τ'ς προάλλες τυπώθηκε στο «Νουμά» ένα τραγούδι «Εκείνη» κι' άποκάτω τ'όνομα Περούλης. Τ'όνομα αυτό και για κείνους πού παρακολουθούν από πολύ κοντά τή φιλολογική μας κίνηση ήταν όλοτελα άγνωστο, και τό τραγούδι βέβαια δεν ήταν κάτι μεγάλο, κατι πού να σταματάη τή σκέψη για πολλήν ώρα. Μα τό άπλό κ'τό τραγουδάκι, τ'α ρυθικά κ' ήσυχα λόγια πού γραφήκανε για να παινέσουν εκείνη, καταντ'ανε πραγματικά μεγάλα, πραγματικά άψηλονόητα, ήταν ζέση κανείς πώς ο τραγουδιστής είναι ένας χωριάτης Κερκυραίος, άνθρωπος δουλευτής και χωρίς μαθητή. Τό σπάνιο αυτό φαινόμενο, πού άλλοτε συντάραζε τήν Αγγλία και τόν κόσμον όλο με τόν Burns, τόν Σκωτζέζο τραγουδιστή και ζευγαλάτη συνάμα, να πού παρουσιάζεται σήμερα και στην Ελλάδα για να χαροποιήτ'ι εκείνους πού νοιώθουν τί σημαίνει μιξ τέτοια φανέρωση.

Μή μας π'η κανείς, ότι δεν είναι και τόσο σπουδαίο τό πράμα, άφού όλη ή δημοτική μας ποίηση είναι τραγούδι· άφαστο στην όμορφιά κι' άσύγκριτο, κι' ότι οι τραγουδιστάδες πούφτιασαν τ'α θαυμαστά μοιρολόγια και τ'άλλα διαμαντοστόλιστα πνευματικά πλούτια μας ήταν κι' αυτοί άπλοιοί και δουλευτάδες άνθρωποι. Σωστά όλα αυτά· μα ή λόγος έδώ είναι, ότι ή τραγουδιστής γίνεται τώρα γνωστός, και με τούτο μπορεί κανείς να ζετ'αση πιό βαθιά μερικά πράματα, πού σχετίζονται με τή σημερινή πνευματική και κοινωνική κατάστασή μας. Και να τί μας γράφει κάποιος πολύτιμος φίλος μας από τήν Κέρκυρα:

«Ή αγάπημένη μας ή Κέρκυρα, πού τόσο ένθουσιαστικά τή μνημονεύετε, χρίζει έρώτες στο γένος έναν καινούργιο ποιητή και τρανό. Θέλω να πω τόν Περούλη. Πολλές φορές μου ήρθε στο νου, πώς τό έθνος μας διαβώνει τώρα ίσκι-ίσκι άπό μιξ μεσαιωνική εποχή, τρομοποιημένη βέβαια από τίς

μένος.

«Θέ μου! τί ληστεία και τί καταφρόνια» έκαμαν οι γυναίκες χτυπώντας τ'α στήθια τους κι' άρχισαν να κλαίνε.

Μα ο Στάθης τούπε άγροικιά:— «Άφτά τ'α κάνεις γιατί σ' έξεμπούρησε από τό σπίτι του τόν ήθελες κλεισμένο, χωρίς γνώρες με τό χωριό του, για να κάνεις έσύ τό μαγκλονε με τ'α όβολά του· π'άνε τώρα άφτά, λησμονήσε τα».

«Τούφωγα γιατί οι βρωμοδουλειές δέ μ' άρέσουν· μα μου κάνει τόση λύπη εκείνη ή δυστυχισμένη».

«Όύτε άφτός, ούτε γ'ό δέ σε φοβόμαστε».

«Δέ θά σ'ας βγει σε καλό· θά ιδούμε τί αξίζετε οι καινούριοι οι φίλοι». Κ' έτσι λέγοντας έκαμε κίνημα ν' άνεβεί τόν άνήφορο.

«Πού π'ας;» τού φώναζε ο Στάθης «οί γοί μου θά σε βαρέσουν ντουφεκιά, και θά π'ας σ'α σκύλος· τέτοια ώρα δεν πειράζουν τ'α σπ'ητια». Κ' έσφούριζε δυνατά.

«Κακούργε» τούκραζε ο Γιάννης γυρίζοντας όπισω· «είνε άπάνου ο Άρτέμις»· κ' έχάθηκε μέσα στα σκοτάδια τού έλαιώνα.

«Τί έκαμες, Στάθη, άπόψε» είπε ή Μάρθα κλαίοντας όπως κ' οι άλλες γυναίκες· «αλλάιο να χαλούσες μοναστήρι».

«Θέ μου, θέ μου!» είπαν θρηνώντας οι άλλες.

Είχε έρθει ή μέρα· στην κατοικιά τού Στάθη Πλακίδα οι πέντε γυναίκες, άμυλητες και λυπημένες, έθέριζαν τ'α ξανθά τάστακια τού μπαρμπάρ'σταρου· ένα ένα τ'έκοφταν από τ'α ξερά καλάμια τους, έσύναναν κ'απόστα στο άνασηκωμένο φερέμα τους, — πού μ' ένα χέρι τό κρατούσαν στα σακί, — κ' έπειτα έρχόνταν και τ'άδειάζαν μέσα στα ψηλά τερτικά. Ο ίδιος ο Στάθης έπαιρνε τ'α κοφίνια παραμάσκαλα όταν ήταν γυμνάτα, τ'άφερνε σταλώνι κ' έσώριαζε τό γέννημα στη στίβα. Μα ούτ' άφτός δεν έλεγε λόγο. Κ' έπέρνασαν έτσι οι δρασερές ώρες τ'ς αύγ'ης.

Ήταν ο ήλιος ψηλά, όταν στο χωράφι έπαρουσιάστηκε ο Θανάσης ο Μαραθάς, ο πατέρας τ'ς Σταλαχτής, ένας χωριάτης σκευρωμένος από τ'α χρόνια και τή δυστυχία, κ'ακοντυμένος, μικρόσωμος κι' άδύνατος. Τό πρόσωπό του ήταν λυωμένο από τή λύπη, κ' έκρατούσε τό βλέμμα κατεβασμένο από τή ντροπή. Ο Στάθης έβρίχτηκε για να τόνε δεχτεί και τόν δ'ήγγησε στον ίσκιό σιμά σταλώνι· επ'άσκισε να τού χαμογελάσει χαιρετώντας τον, μα ο γέρος δεν τού άπάντησε.

«Τού τ'άπε όλα ο Λάκουρας» έσυλλογίστηκε κ'

έπρόσμενε να μιλήσει πρώτος ο άλλος.

Οι γυναίκες θερίζοντας τους έκοίταζαν.

«Τί έμάθαμε» είπε σε λίγο ο Θανάσης χωρίς να σηκώσει τό μάτι του πού έστάζε· «γι' άφτό σου τή στείλαμε τήν κακομοίρα; Είσαι Ιούδας!»

«Δεν έστάθηκε τίποτα» τού άποκρίθηκε ντροπισμένος· «μ'ήν άκούς τ'α ψέματα· μόνο ήρθε έδώ τή νύχτα ο Γιώργης ο Άρτέμις· πρώτα τ'ες γυναίκες».

Μιξ άχτίδα έλπίδας έφρεξε στ' αύλακωμένο μέτωπο τού γερόντου· έτόλμησε να σηκώσει τό κεφάλι· κ' έκοίταζε τό Στάθη κατάματα. Τούτος· έκοκκίνισε συγχυσμένος.

«Ιούδα» τούπε ο Θανάσης άχνίζοντας περτότερο. Κ' έπειτα έστράφηκε πρ'ός τ'ες γυναίκες κ' έκραζε τή θυγατέρα του, πού άπέσως τόν ύπάκουσε. Ήταν άχνή κ' εκείνη, κ' είχε τ'α μάτια πρισμένα και κόκκινα, και τ'α χείλη μαραμένο.

«Είσαι χαμένη» τ'ς είπε άπελπισμένος.

Άφτή έβάλληκε άπέσως να κλαίει.

«Δεν είν' έτσι» είπε ο Στάθης ζωερά· «λέγε τήν αλήθεια, Σταλαχτή· ο πατέρας σου δέ θέλει να με πιστέψει».

«Χαμένη δεν είμαι» άποκρίθηκε σφουγγίζοντας τ'α δάκρυα με τήν άκρη τ'ς μπόλιας της· «γιατί μ' αγαπάει. Άπό τ'α πέσει στο πανηγύρι τού Άι-

συνθήσεις των άλλων ανθρώπων που ζούν σ' άλλα μέρη. Σ' ἡμᾶς, μολονότι σὲ κανέναν κλάδο τῆς κοινωνικῆς ζωῆς δὲν ἐφάνηκεν ἀκόμη μιὰ μεγαλοφυΐα που νᾶχη σημασία γιὰ τὴν οἰκουμένην ὅλην, εἶναι φαινόμενο παρηγορητικὸ καὶ κολοσιζικόν, τὸ κίνημα που γίνεται γιὰ τὴ γλώσσα καὶ ἡ σημαντικὴ πρόοδός του, που καθημερινᾶ γίνεται φανήσιμη, καὶ τοῦτο χάρις στοὺς ἄντρες που εἶναι ἀληθινὰ τέκνα τοῦ Ρωμαϊκοῦ λαοῦ. Τὸ κίνημα τοῦτο τὸ μόνο, που δείχνει νὰ χαράζει ἡ πανόρα ἀγῆ τῆς ἀναγέννησής, εἶναι περισσότερο παρὰ σ' ὅλα τ' ἄλλα μέρη, παλιὸ στὴν Κέρκυρα, καὶ ἐδῶ ὅχι τυχαῖα, ἀλλὰ γιὰ τὸ νησί μας, που δὲν ἐπατήθηκε ἀπὸ τοὺς Τούρκους, ἔλαθε κάποια μόρφωση ἀνώτερη παρὰ οἱ ἄλλοι Ἕλληνας καὶ προσιμότερα ἐγεννήθηκαν ἐδῶ οἱ ἄνθρωποι που εἶδαν καὶ ἐκατάλαβαν τὸ σωστό, τόσο σ' ἄλλα κοινωνικὰ ζητήματα ὅσο καὶ στὸ γλωσσικόν. Ἔτσι τώρα κοντεύουν νὰ περάσουν ἐκατὸ χρόνια ἀφόντας ὁ Σολωμὸς ἐψάλεν ἐδῶ τὸν Ἕλληνα τοῦ στήν Ἐλεφτερία, σύγχρονος ὄντας τοῦ μεγάλου πολίτη Καποδίστρια, καὶ ἀπὸ τὸν καιρὸ τοῦ Σολωμοῦ ὡς σήμερα, δὲν ἐπαψε ἡ παράδοσις ὁ Βαλαωρίτης ἐδῶ ἀνατράφηκε, ὁ Πολυλάς ἐδῶ ἐζήσε, ὁ Καλοσγούρος, ὁ Μαρκοράς ἐδῶ ἐγεννήθηκαν, γιὰ νὰ μὴν ἀναφέρω παρὰ πεθαμένους καὶ ἕνα γέροντα ἀναγνωρισμένον ἀπὸ ὅλο τὸν Ἕλληνα. Στὴν Κέρκυρα γραμματισμένοι ἔχει νὰ εἰπῆ δημοτικιστῆς, καὶ ἐδῶ εἶναι ἄγνωστοι οἱ φανατισμοὶ, οἱ ἀνόητοι καὶ βάρβαροι, που αἰματωκόλισαν δύο φορὲς τὴν Ἀθήνα. Ἀλλὰ οἱ ἄντρες τοῦτοι καὶ ὅσοι σήμερα ζοῦν δὲ θὰ ὑπαρχαν, ἂν ὁ λαὸς τῆς Κέρκυρας δὲν ἦταν ἀρετὰ μορφωμένος, ὥστε νὰ τοὺς βγάλει ἀπὸ τὰ σπλάχνα του, καὶ σήμερα μᾶς ἴφανερα ἕναν αὐτοδίδαχτο, ἕνα τέκνο γνήσιον δικό του, που δὲν ἔλαθε οὔτε ἀνατροφή σὲ σκολεῖα, οὔτε ἐταξιδίεψε, οὔτε ἔμαθε γραμματικὴ καὶ ἐπιστῆμες, μὰ που ἔχει στὴν καρδιά του τὸ χάρισμα τοῦ θεοῦ, καὶ ψέλνει, ὅπως ψέλνει τῆς δόξης καὶ μαγεύει μὲ τὸ στίχο του καὶ μὲ τὴ μουσικὴ του. Εἶναι χωριάτης ὁ Περούλης ἀπὸ τὸν Πευκαῖο, καὶ ζῆ ἀπὸ τὸν τίμιον κόπο του. Στὸ χωριὸ μέσα ἔχει ἕνα τσαγκαράδικο ὅπου δουλεύει μὲ τέσσερους ἐργάτες, που τὸν ἀγαποῦν καὶ τὸν σέβονται, καὶ τούτοι εἶναι οἱ τραγουδιστῆς του ἀφ' οὗ βγάνει τὰ τραγουδιὰ, ὅσα τὸ «Ἐκείνη», τὰ τονίζει δίχως νὰ ξέρει μουσικὴ θεωρία, τὰ μαθαίνει στοὺς ἐργάτες του καὶ τοὺς στέρνει τὴς καλοκαιρικῆς νύχτες στὴ χώρα καὶ στὰ τιμοτινὰ χωριά νὰ τὰ ψέλνουν τοῦ κόσμου.

Τὸν εἶδα καὶ ἐγὼ, εἶναι πενήντα ἔτη, λίγο καμπύρην, ἀλλὰ τὸ μάτι του λάμπει καὶ τὸ μέτωπό του εἶναι πλατὺ καὶ καθάριον, καὶ ἀνανοήθηκα ἀθέλητα τὸν Hans Sachs, ὅπου ἦταν

Schuh
maeher, und poet dazu.

Μὲ τὸν Περούλη ὁ μεταίωνας μᾶς δείχνει τὰ καλά του.

Σήμερα τυπώνεται καὶ ἄλλο τραγοῦδι τοῦ «Σ' ἐσένα». Ὅσοι θὰ τὸ διαβάσουνε θὰ δικαιώσουνε τὰ λόγια που εἶπαμε παραπάνω καὶ θὰ σκεφτοῦνε μᾶζι μας ὅτι τέτοιο τραγοῦδι ἀπὸ ἄνθρωπο χωριάτη καὶ ἀγράμματο εἶναι πραγματικὰ φαινόμενο που ἀξίζει νὰ τὸ καλοξετάσῃ κανένας. Ἐνας τρανὸς ποιητῆς, Κερκυραῖος καὶ αὐτός, ὅταν τὸ διάβασε δάκρυσε καὶ εἶπε:—«Εἶναι Γερμανικὴ τοῦ Σίλλερ ποίηση».

Νὰ τώρα καὶ τὸ τραγοῦδι:

Ἦθελα κύνος νὰ γενῶ
Ν' ἀρθῶ σὸ περιγιάλι
Στὰ μυρισμένα ἀνάμεσα
Λουλούδια νὰ κρυβῶ,
Καὶ σὰν διαβαίνεις νὰ πετῶ
Στὴν τρυφερὴ σου ἀγκάλῃ
Νὰ παίρνω ἀπὸ τὰ χεῖλιά σου
Ἐνα φιλὶ ἀκριβῶ.

Καὶ τὰ φτερά ἡ ἀγάπη σου
Τ' ἀδύνατα νὰ βιάσῃ
Ποῦ ν' ἀνεβῶ στὰ σύγνεφα
Στὰ βάθη τ' οὐρανοῦ,
Κι' ἀκόμα πῶς ψηλότερα
Ἐκεῖ που σώνει ἡ πλάση
Νὰ πάγω νᾶβρω τὴν πηγὴ
Τ' ἀθάνατου νεροῦ.

Καὶ νὰ σ' τὸ φέρω νὰ τὸ πῆς
Ἀθάνατη νὰ γένῃς,
Βασίλισσα πεντάμορφη
Ὅσο δὲ βάζει ὁ νοῦς,
Κι' ἐμένα ὁ τάφος ἡς δεχθῆ
Μὰ σὺ πάντα νὰ μένης
Τοῦ κόσμου τὸ προσκύνημα
Σὲ χρόνους μακρονούς.

Διαβάζοντας τὸ τραγοῦδάκι τοῦτο, ἄθελα σκεπτόμουν τὸ Σκωτζέζο ΒΗΓΗΣ, γιὰ τὸ καμιά δεκαεὶα ποιήματα του ἔτσι τραγοῦδαί καὶ αὐτός, μὲ τέ-

τοια φυσικότητα καὶ χάρι. Καὶ πῶς νὰ πιστέψω, γιὰ νὰ ξηγήσω τὸ φαινόμενο τοῦτο, ὅτι ὅλοι οἱ αὐτοδίδαχοι ποιητᾶδες ἔχουνε στὴν πρώτη φανέρωσή τους τὴν ἴδια καὶ ἀπαρξίλαχτη ψυχὴ.

ΤΙΜΩΝΑΣ

ΣΚΙΑΣ ΓΡΟΘΙΕΣ

(Κοίταξε φύλλα 157, 158, 159, 160, 161).

Τὸ βιβλίον τοῦ κ. Σκιας, δὲ θὰ θυμᾶται πιά ὁ ἀναγνώστης, εἶχε δύο μέρη, τὸ ἕνα, καθὼς λένε, χειρότερον ἀπὸ τ' ἄλλο. Ὁ ἐπικριτῆς «δὲν ἀφῆκεν ἀπρόσβλητον οὐδὲ τὸ δεύτερον μέρος, ἦτοι τὸ ἱστορικόν» (σελ. 42). Δὲν μποροῦσε νὰ φῆσει καὶ ὁ κ. Σκιας δίχως ἀπάντησι, φαινομενικὴ τουλάχιστο, ὅσα ἔγραφε ὁ ἐπικριτῆς γιὰ τὸ μέρος ἐκεῖνο τοῦ βιβλίου, ἀλήθεια ἱστορικὸ χάρι στὴν κριτικὴ του, παράδοξον καὶ ἀλαφριά—τὴν «ἱστορίαν που τῆς ἔλειπε ὁ νοῦς ὁ ἱστορικὸς» καθὼς εἶπε ὁ κ. Ψυχάρης.

Τῆς κριτικῆς αὐτῆς καρπός, κολοκύνθη στὸ εἶδος, πρόβαλε ἡ θεωρία πῶς ἡ καθαρεύουσα εἶτανε καὶ στὴν ἐποχὴ τοῦ Σοριανῶ (1500) καὶ ἔπειτα «τὸ σχετικῶς τελειότερον καὶ εἰς εὐρύτερον κύκλον ὁμοεθνῶν διαδεδομένον ὄργανον συνεννοήσεως»—ἡ «καινὴ γλώσσα» τοῦ ἔθνους! Τὰ πόδειξε ὁ κ. Σκιας «τρανὸς» ἐννοεῖται καὶ ἐτοῦτο μ' ἕνα σωρὸ ἱστορικῆς μαρτυρίας, που τέτοιο πρᾶμα δὲν ἀποδείχνουν—ὅπως παρατήρησε, καὶ τὸ ἐξήγησε στὴν κρίση του ὁ ἐπικριτῆς. Ἐβρισκε ἀκόμα πῶς ἡ κολοκύνθη αὐτῆς θεωρία ἐρχεται σ' ἀντίφασιν μ' ὅσα ἔλεγε λίγο πρὶν ὁ κ. Σκιας στὸ βιβλίον του, ὅτι «ἡ δημώδης ἦτο ἤδη πρὸ τῆς πτώσεως (τῆς Πόλης) διαδεδομένη εἰς τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ ἔθνους (=εἰς εὐρύτερον κύκλον ὁμοεθνῶν) καὶ ἐπεκράτει ἐσημέραι περισσότερον». «Ἡ ἀνακάλυψις αὐτῆ τῆς ἀντιφάσεως, λέει ὁ κ. Σκιας, οὐδὲν ἄλλο εἶναι εἰμὴ παρανόησις τῶν ὑπ' ἐμοῦ γεγραμμένων καὶ παρεξήγησις τῆς φράσεως κοινῆ γλώσσα ἣν μεταχειρίζεται ὁ Σοριανός. Ὁμιολόγησα ἀληθῶς, ὅτι ἤδη πρὸ τῆς κλίσεως οἱ ὁμιλοῦντες καὶ γνωρίζοντες τὴν δημώδη ἦσαν ἀσυγκρίτως πολυπληθέστεροι τῶν ὁμιλούντων τὴν ἑσπέρην ἢ ἑλληνικὴν καὶ τὴν ἀρχαῖζουσαν νεοελληνικὴν, ἀλλ' ἡ δημώδης εἶναι διεσπασμένη εἰς διαλέκτους, ὧν αἱ ἀπ' ἀλλήλων διαφοραὶ εἶσι καὶ σήμερον εἶναι σημαν-

Ληθός, ὅπου μαζὶ ἔχορέψαμε. μ' ἔβαλε, λέει, στὴν καρδιά του καὶ θὰ μὲ πάρει, λέει, καὶ τοῦ τὸ πιστεύω. Μοῦ ὀρίστηκε, μὲ τὸ χέρι ἀπάνου στὴν εἰκόνα τῆς Παναγίας σου, Στάθη, πῶς θὰ μὲ στεφανώσῃ· ἀλλοῦως δὲν τὸν ἔφωνα νὰ μ' ἀγκαλιάσει».

«Τί ἔκαμες;» τῆς εἶπε ὁ πατέρας μὲ μεγάλον πόνο καὶ αἰσθάνθηκε πῶς τὰ πόδια του ἀδυνατίζαν, πῶς τὰ γόνατά του ἐκοβόνταν, καὶ ἐκάθισε κατὰ γῆς γιὰ νὰ μὴν πέσει. Ἡ ντροπὴ τὸν ἐκυρίεψε, ἐκρούψε τὸ πρόσωπό του μέσα στὴς παλάμες του, καὶ ἔκλαιγε μὲ παράπονον.

«Σταλαχτῆ» ἔκαμε ὁ Σταθης ἔπειτα ἀπὸ λίγο αἰμένα δὲ μούπες ἔτσι».

«Σ' τῶπε δὲ σ' τῶπε, ἐγένηκε» ἀπολογήθηκε ὁ Θανάσης, χωρὶς νὰ σηκώσῃ τὸ πρόσωπο· «ὅλα τὰ κακά, ὅλες οἱ ἀδικίαι ἔρχονται ἀπὸ τοὺς πλούσιους· ὁ πτωχὸς λαὸς ὑποφέρει, καὶ ἄστοι τυραγνοῦν. Τί νὰ κμω τώρα; τί νὰ κάμῃ καὶ τούτη;»

Μία στιγμὴ ἐσώπασαν καὶ οἱ οἱ οἱ οἱ, καὶ ἔπειτα ὁ Σταθης στενοχωρημένος εἶπε:—«Ὅ, τι ἐγένηκε δὲ διορθώνεται· ἄς κοιτάξουμε νὰ βολεψοῦν τὰ πράματα, καὶ νὰ γλυτώσῃ καὶ τούτη».

«Πῶς;» ἐρώτησε ὁ γέροντας κουνώντας πικρὰ τὸ κεφάλι· «τούτη δὲν ἔχει τίποτα στὸν κόσμον· γιὰ τὴν καὶ ἐκεῖνο πούχε ὡς ἔχτες, τὴν τιμὴ τῆς, τῆς

τὴν ἐπῆρε». Κ' ἐβλήθηκε πάλι νὰ κλαίει.

«Μὴν κάνεις ἔτσι» τοῦ ἀπάντησε ὁ ἄλλος μὲ σπλάχνος· «πᾶμε νὰ βροῦμε τὸν κύρ Γιώργη καὶ νὰ τοῦ μιλήσουμε».

«Πᾶμε ν' ἀκούσω καὶ ἀπὸ τὰ χεῖλιά του τὴν καταδικὴ τῆς. Εἶνε γιὰ πνίξιμο, ἢ κακομοίρα». Κ' ἔτσι λέγοντας ἔκαμε δύναμη τοῦ ἑαυτοῦ του καὶ ἐσηκώθη.

Κι' ἀφ' ἴν τὴ στιγμὴ τοὺς ἐσίμωσε τοῦ Σταθης ἡ νουκίκα, που ἐπέταξε τὴ μπόλια τῆς ἀπὸ τὸ κεφάλι, καὶ εἶπε θρηνητικᾶ:—«Τί κακὸ μᾶς ἐπλάκωσε, Σταθης, μὲ τούτην τὴν δυστυχισμένην».

Ὁ ἄντρας τῆς τῆς ἐρρίξε μία λοζὴ ματιά, καὶ ἐκίνησε μαζὶ μὲ τὸ γέροντα.

Ἀνέβηκαν στὸ Μυρτερό, τὸ χωριὸ τους, καὶ ἐδιάβαιναν τώρα ἀπὸ τὸ μεγάλο δρόμον. Ἐκανε ζέστα πολλή· ὁ ἥλιος ἐρρίχνε ἀπὸ ψηλά τὴς πυρῶνες ἀχτίδες του, που ἐπεφταν στάσπρισμα σπῆτια καὶ τῆσαν ν' ἀναδίνουν κάψα καὶ ἐκεῖνα. Οἱ διαβάτες ἦταν σπάνιοι, καὶ λίγα ἀργαστήρια ἀνοιχτά. Μὰ σ' ἕνα, τοῦ Γεροδήμου, στὸ κεντρικότερον μέρος τοῦ χωριοῦ, εἶχε συναχθεῖ καμπόσος κόσμος. Ἐκεῖθεν ἐπερνοῦσαν τώρα ὁ Σταθης μὲ τὸν πατέρα τῆς Σταλαχτῆς, καὶ εἶδαν πῶς ἀφ' οὗ μέσα ἐμιλοῦσε μεγαλό-

φωνα καὶ ἀνήσυχα ὁ Γιάννης ὁ Λάκουρας, φανερὰ γιὰ τὸ γινόμενο τῆς νυχτός. Κ' ἦταν ἡ ἑμιλία του ἀψία, καὶ τὴν ἐσυντρόφεσε μὲ χερνομῆτες τραγικῆς, καὶ συχνὰ ἀνέμιζε καὶ τὴ μαγγοῦρα του, που τὴν ἐκρεμοῦσε ἔπειτα ἀπὸ τὸ γυριστὰρ στὸ βραχιόνι του. Καὶ τὸν ἔκουαν ὅλοι προσεχτικοί, καὶ ἐπαινοῦσαν μὲ κούνημα τοῦ κεφαλοῦ τὰ λόγια του, κοιτάζοντας ὁ ἕνας τὸν ἄλλον.

Ὁ Σταθης ἐγλιγόρησε τὸ πάτημά του καὶ ἐτράβηξε ἀπὸ τὸ μανίκι τὸ γέροντα· μὰ ὡς τόσο ὁ Γιάννης τοὺς εἶχε ἰδεῖ ἀπὸ μέσα καὶ ζάφως ἐπαψε τὴν κούνημα του καὶ ἐπετάχθηκε στὸ δρόμον καὶ τοὺς ἐσταμάτησε. Οἱ ἄνθρωποι που ἦταν στὸ μαγαζὶ ἐσηκώθηκαν ἀπὸ τὰ καθιστήρια τους καὶ ἐκοίταζαν ἀπὸ τὴν πόρτα καὶ τὰ παράθυρα.

«Σ' ἐπῆσε τούτη ἡ ἀλωποῦ» ἐφώναξε ὁ Γιάννης τοῦ Θανάση, σφίγγοντας τὰ δόντια· «ἄλλα σοῦπα καὶ ἄλλα κάνεις».

«Μέτρα τὰ λόγια σου» ἔκαμε ὁ Σταθης μὲ σοβαρὸν τρόπο καὶ ἐτράβηξε πάλι τὸ γέροντα.

«Τί προσμένεις ἀκόμα;» ἐρώτησε ὁ Γιάννης ἐμποδίζοντας τοὺς νὰ προχωρήσουν.

«Θὰ κοιτάξω τὸ κακὸ νὰ μὴ γένῃ χειρότερον» ἀπάντησε ὁ Θανάσης ἀναστεναζόμενος· «πρῶτα θὰ ἰδῶ νὰ βρεθεῖ διορθωμός».